

بهبود مهارت‌های شغلی معلمان ابتدایی مدارس دخترانه شهرستان خمینی شهر در بستر یادگیری الکترونیکی

الهه دیباج

دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

پذیرش: ۲۶ آبان ۱۴۰۰

دریافت: ۴ شهریور ۱۴۰۰

Improving the Job Skills of Primary School Teachers in Khomeini Shahr Girls in the Context of E-Learning

Elahe Dibaj

Payame Noor University, Tehran, Iran

Received: 26 Aug 2021

Accepted: 17 Nov 2021

Original Article

مقاله پژوهشی

Abstract

The purpose of this study was to investigate the improvement of teachers' job skills in the context of e-learning. The research method was applied in terms of purpose and descriptive-correlational in terms of data collection method or nature of research. The statistical population of the present study included all primary school teachers in Khomeini Shahr, Isfahan province, 350 people, and among them, using Cochran's formula, 185 people were selected as the sample size. The sampling method in this study was Stratified Random Sampling. The instruments used included two e-learning questionnaires by Watkin et al. (2004) and Improving Job Skills (researcher-made). The validity and reliability of the instruments were evaluated and confirmed. Data were analyzed using Pearson correlation test and group regression using Spss-21 software and structural equation modeling was used using LISREL-v8.80 software. The results of research findings showed that e-learning has a positive correlation with job skills. It can be concluded that the hypothesis of the effect of e-learning on job skills is accepted.

Keywords

Improvement, Teachers' Job Skills, E-Learning, Cognitive Skills, Attitude-Behavioral Skills, Management Skills.

چکیده

هدف این تحقیق بررسی بهبود مهارت‌های شغلی معلمان در بستر یادگیری الکترونیکی بود. روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی و برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل تمام معلمان ابتدایی مدارس دخترانه شهرستان خمینی شهر استان اصفهان به تعداد ۳۵۰ نفر بوده و از میان ایشان، با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۱۸۵ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، طبقه‌ای نسبتی بود. ابزار مورد استفاده شامل دو پرسشنامه یادگیری الکترونیکی واتکین و همکاران (۲۰۰۴) و بهبود مهارت‌های شغلی (محقق ساخته) بود. روایی و پایایی ابزارها مورد سنجش قرار گرفت و مورد تایید واقع شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون گروهی با استفاده از نرم‌افزار Spss-21 و مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL-v8.80 استفاده گردید. نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان دادند که یادگیری الکترونیکی، همبستگی مثبت با مهارت شغلی دارد. می‌توان چنین نتیجه گرفت که فرضیه تأثیرگذاری یادگیری الکترونیکی بر مهارت شغلی پذیرفته می‌شود.

واژه‌های کلیدی

بهبود، مهارت‌های شغلی معلمان، یادگیری الکترونیکی، مهارت شناختی، مهارت نگرشی-رفتاری، مهارت مدیریتی.

مقدمه

یکی از گسترده‌ترین و پیچیده‌ترین مجموعه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در هر جامعه‌ای نظام آموزشی آن جامعه است که افراد زیادی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با این مجموعه سروکار دارند. یکی از عناصر مهمی که در این مجموعه فعالیت دارند معلمان هستند که می‌توان آن‌ها را کنشگران اصلی خواند که نقش اصلی و حیاتی در این نظام دارند. از معلمان انتظار می‌رود با گذراندن دوره‌های آموزشی مختلف، مهارت‌ها و تجربیات مختلفی در حیطه‌های گوناگون به دست آورند. اهداف والای نظام‌های آموزشی در ابعاد متفاوت به وسیله معلمان محقق می‌شود (محمدی مهر و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۰۳). در نتیجه معلمان باید در راستای گسترش علم و دانش و نیازهای جامعه، توانایی‌ها و مهارت‌های خود را افزایش داده و از هر موقعیتی برای کسب دانش و مهارت خود استفاده لازم را ببرند (برنامه درسی ملی، ۱۳۹۱: ۸).

یکی از مقاطع مهم تحصیلی، آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی است. این دوره به عنوان بخش مبنایی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی، آغازگر برنامه‌های تحولی محسوب می‌شود (تور دیوا، ۲۰۲۱) و مسئولیت صیانت از وحدت ملی و انسجام اجتماعی با محوریت هویت مشترک اسلامی - ایرانی و قوام فرهنگ عمومی، تعالی جامعه صالح بر اساس نظام معیار اسلامی با مشارکت خانواده، نهادها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی را بر عهده دارد. (بیانیه‌ی مأموریت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش). بر این اساس لازم است سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا، پشتیبانی و نظارت بر برنامه‌ها با رویکرد تبیین روابط و مناسبات دانش‌آموزان با خالق، خود، دیگران و خلقت، صورت گیرد. یکی از ارکانی که در مقطع ابتدایی بسیار تاثیرگذار است و می‌تواند عامل مهمی در جهت ارتقای دانش‌آموزان باشد، معلمان هستند. در این دوره، دانش‌آموزان بشدت به معلمان خود متکی هستند و تحت تأثیر ایشان می‌باشند، از این رو، معلمی که دارای مهارت شغلی باشد می‌تواند کمک بزرگی به آموزش و پرورش دانش‌آموزان کند.

برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران تعلیم و تربیت همواره برای شناسایی و گردآوری حوزه‌ها و استانداردهای مناسب برای مهارت‌های شغلی در تلاش‌اند. بلاسکووا، بلاسکو و کوزوبیکووا، کوزوبیک (۲۰۱۵: ۱۸۹)، معتقدند استحقاق معلمان در زمان زندگی شغلی آنان و از راه تجربه و تعلیم کسب می‌شود. همچنین آن‌ها باور دارند مهارت شغلی معلمان

به وسیله ملاک‌ها و استانداردهای حرفه‌ای که کیفیت را بررسی می‌کنند، می‌توان در چند حوزه بیان کرد: ۱- مهارت‌های آموزشی؛ ۲- مهارت‌های پژوهشی؛ ۳- مهارت‌های فناوری؛ ۴- مهارت‌های اخلاقی؛ ۵- مهارت‌های عاطفی و ۶- مهارت‌های اجتماعی.

همان‌طور که بیان شد مهارت در آموزش و پژوهش از مهم‌ترین مهارت‌های شغلی یک معلم به‌ویژه در مقطع ابتدایی است. برای کسب این مهارت، معلمان به ارتقای دانش نیازمندند ایشان باید از دانش روز آگاهی داشته باشند و بتوانند آن را به شیوه‌های درست به دانش‌آموزان انتقال دهند. به‌طور کلی، به‌کارگیری سیستم ارتقای دانش، یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت معلمان در شرایط رقابتی و عصر دانایی است. در واقع، استقرار توسعه دانش در سازمان و برنامه‌ریزی برای توسعه آن در بین معلمان، بخشی از راهبرد سازمان و اصلی بی‌بدیل در پایه‌ریزی آموزش و پرورش می‌باشد. توسعه دانش سبب دخیل کردن معلمان در فرایند انتقال، ایجاد و... دانش می‌شود. رشد شبکه‌های دانشی متشکل از معلمان، بر کاهش بیگانگی‌ها به‌خصوص بیگانگی‌های شغلی تاثیرگذار است (طاهرخانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۳).

داشتن مهارت شغلی به معنای توانایی برای وارد شدن به یک حرفه خاص است که ارتباط مستقیمی با گواهی دانش یا تاییدیه در آن حرفه دارد. آموزش دادن به کودکان یک کار حرفه‌ای و درعین‌حال چالش‌برانگیز باشد (صفا و آذر نژاد، ۱۳۹۶). برای این‌که یک معلم در کارش تاثیرگذار باشد، به مهارت‌های متفاوت همراه با دانش و تجربه نیاز دارد. به این نکته نیز باید توجه داشت که در عصر دانایی به سر می‌بریم، عصری که با عدم قطعیت‌های محیطی همراه است. عصر تغییر و تحول در نظام‌های آموزشی است؛ بنابراین معلمان در این عصر باید از مهارت‌های فناورانه برخوردار باشند. در واقع توجه به یادگیری الکترونیکی می‌تواند معلمان ابتدایی را در مسیر ارتقای مهارت شغلی یاری رساند (بی، ۲۰۲۰).

یادگیری الکترونیک، عبارت است از به کار گرفتن قدرت و توانایی فناوری‌های دیجیتال برای رساندن هرچه جذاب‌تر و مناسب‌تر مسائل مقتضی به افراد و دادن امکان به آن‌ها برای آموختن، توسعه دادن، تأمل کردن و یاد گرفتن مقوله‌های موردنظر در زمان و به شیوه دلخواه. به بیان دیگر یادگیری الکترونیک به معنای استفاده یادگیرنده از ابزار هوشمند و توسعه یافته الکترونیکی به منظور مشارکت و تجربه وی در رابطه با موضوع آموزش است. یادگیری الکترونیک مسائل و مقوله‌های مشابهی را به‌طور الکترونیکی یعنی برای نمونه با

دادند که مهارت‌های حرفه‌ای و شغلی معلمان توسط فاکتورهایی همچون یادگیری الکترونیکی، حمایت مدیران و سیاست‌های آموزشی، ارتقا می‌یابد. مارتینز و همکاران (۲۰۲۰)، پژوهشی با عنوان «یادگیری الکترونیکی اجتماعی-تکنیکی به منظور ارتقای مهارت‌های شغل یابی» انجام دادند. این پژوهش از نوع آزمایشی بوده و نتایج حاصل از پژوهش نشان دادند که نوآوری در یادگیری الکترونیکی اجتماعی-تکنیکال بر ارتقای مهارت‌های شغلی در بزرگسالان تأثیر دارد.

همان‌طور که در مسئله پژوهش عنوان شد، یکی از فاکتورهای یک معلم خوب به‌ویژه در مقاطع ابتدایی داشتن مهارت شغلی لازم برای انجام شغل تدریس است. معلمانی که از مهارت شغلی برخوردارند، در واقع، کسانی هستند که در تمام زمینه‌های آموزشی از توانایی لازم برای آموزش افراد برخوردار می‌باشند. این مهارت‌ها، مجموعه شناخت‌ها، گرایش‌ها و مهارت‌هایی است که معلم با کسب آن‌ها به پرورش جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی و معنوی فراگیران کمک می‌کند و این مهارت‌ها در سه حیطة شناختی، عاطفی و عملکردی طبقه‌بندی می‌شوند (ملایی نژاد، ۱۳۹۱). داشتن مهارت شغلی در بین معلمان موجب ارتقای سطح آموزش و رفتار اجتماعی دانش‌آموزان شده و می‌تواند در نهایت به جامعه‌ای آرمانی بیانجامد (کالدرون مافید و پاندو مورنو، ۲۰۱۸: ۴۶). با وجود تأکیدات زیاد هم در اسناد بالادستی و هم در اساس نامه آموزش و پرورش نسبت به توجه به یادگیری الکترونیکی و همچنین ارتقای سطح سواد و شایستگی معلمان، به‌ویژه در مقاطع ابتدایی، اما به نظر میرسد توجه چندانی به بهبود مهارت شغلی معلمان ابتدایی نمی‌شود و تمام مهارت آموزش معلمان ابتدایی به آموزش ضمن خدمتی خلاصه شده است که تجربه نشان داده اثربخشی لازم را ندارد. از طرف دیگر، نبود سازوکارهای حمایتی نسبت به بهبود مهارت معلمان باعث شده است تا این مقوله مهم زیاد جدی گرفته نشود. برای کسب این مهارت، معلمان به ارتقای سطح صلاحیت‌های حرفه‌ای خود توجه کنند به‌طور کلی، ایجاد سازوکاری لازم برای ارتقای صلاحیت حرفه‌ای، یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت معلمان در شرایط رقابتی و عصر دانایی است. با توجه به اهمیت مهارت شغلی در بین معلمان و تأثیر آموزش‌های الکترونیکی که امروزه با وجود کووید ۱۹ بسیار مورد توجه قرار گرفته است، پژوهش حاضر بر آن شد تا با انجام پژوهشی به این سؤال پژوهش پاسخ دهد که آیا یادگیری الکترونیکی منجر به بهبود مهارت‌های شغلی معلمان می‌گردد؟

استفاده از صفحات وب و ابزار مشابه دیگر، ارائه می‌کند. یادگیری الکترونیکی مجموعه فعالیت‌های آموزشی است که با استفاده از ابزارهای الکترونیکی اعم از صوتی، تصویری، رایانه‌ای و شبکه‌ای صورت می‌گیرد (مایر، ۲۰۲۰).

با یادگیری الکترونیکی، معلمان به مهارت فناوری‌های نوین مجهز می‌شوند و مهارت شغلی‌شان بهبود می‌یابد. البته پیامد یادگیری الکترونیک تنها به مهارت شغلی ختم نمی‌شود بلکه، توسعه دانش را نیز با خود به همراه دارد (نعیم و همکاران، ۲۰۱۹). کریمیان (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر مدرسه تابستانی یادگیری الکترونیکی با رویکرد ترکیبی بر دانش، مهارت و نگرش دانشجویان شرکت‌کننده» نشان داد که یادگیری الکترونیکی بر دانش، مهارت و نگرش افراد تأثیر معناداری دارد. گابالالا و بوکوچ (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان داده‌اند که یادگیری الکترونیک به ارتقای شغلی افراد کمک می‌کند، ضمن اینکه آموزش الکترونیک باید بر پایه مقوله‌های یادگیری برقرار شود. عباسی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «نقش کاربرد محتوای الکترونیکی در تسهیل، تسریع و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان مدارس ابتدایی» نشان داد که یادگیری با استفاده از رایانه انگیزهی دانش‌آموزان برای مشارکت در تدریس را افزایش می‌دهد و این موضوع سبب اثربخش شدن تدریس خواهد شد و مشارکت فعال دانش‌آموز مستلزم تسهیل یادگیری توسط معلم می‌شود که این فرایند با استفاده از محتوای الکترونیکی به صورت قابل توجهی امکانپذیر است. با درگیر شدن دانش‌آموزان در فرایند یاددهی-یادگیری و فعال شدن آن‌ها و همچنین درگیر شدن کانال‌های یادگیری به کمک محتوای الکترونیک، یادگیری ساده‌تر و مفهوم درس قابل‌فهم می‌شود و دانش‌آموزان از درس خسته نمی‌شوند و جذابیت کلاس برای آن‌ها مؤثر واقع می‌شود همین موضوع سبب سرعت بخشیدن به یادگیری نیز میشود و معلم میتواند در مدت زمان مناسب یادگیری دانش‌آموزان خود را تسریع و تثبیت کند. ساعدی و سعدی پور (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان «تأثیر یادگیری الکترونیکی بر مهارت‌های ارتباطی دانشجویان» انجام دادند. روش پژوهش، از نوع شبه آزمایشی به همراه گروه کنترل و گواه بوده است. نتایج حاکی از اختلاف معنی‌دار بین گروه کنترل و آزمایش بود و این اختلاف به نفع گروه آزمایش بود. بر اساس این پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد که یادگیری الکترونیکی موجب ارتقای مهارت‌های ارتباطی می‌شود. آفونه و همکاران (۲۰۲۰)، پژوهشی با عنوان «فاکتورهای ارتقا دهنده مهارت حرفه‌ای معلمان» انجام دادند. این پژوهش از نوع کیفی بوده و از فن دلفی در آن استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان

روش

روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی بود. همچنین، پژوهش حاضر برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، توصیفی است. روش پژوهش، از نوع همبستگی می‌باشد.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری در این پژوهش شامل تمام معلمان ابتدایی مدارس دخترانه شهرستان خمینی شهر استان اصفهان به تعداد ۳۵۰ نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه در این پژوهش، از فرمول کوکران، استفاده می‌شود و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۱۸۵ نفر تعیین گردید. همچنین، با توجه به گسترده بودن مناطق آموزشی در شهرستان خمین و اینکه معمولاً چند معلم (معلم پیام‌های آسمانی، قرآن، ورزش و هنر) در مقطع ابتدایی این شهرستان در حال فعالیت هستند، روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت طبقه‌ای نسبتی بود تا معلمان اصلی در مقاطع ابتدایی انتخاب شوند. به این ترتیب که ابتدا مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان خمینی شهر شناسایی و معلمان دخترانه غربال شدند و معلمان در نهایت به طور در دسترس انتخاب گردیدند.

در این پژوهش به منظور گردآوری داده‌ها از روش‌های زیر استفاده خواهد شد:

۱- روش کتابخانه‌ای: به منظور شناخت و توسعه مدل مفهومی پژوهش، متون موجود در زمینه یادگیری الکترونیکی، توسعه دانش و بهبود مهارت‌های شغلی معلمان و نیز بررسی مقالات علمی موجود در این زمینه از روش کتابخانه‌ای (شامل کتاب‌ها، پایگاه‌های معتبر علمی و پایان‌نامه‌های دانشگاهی) استفاده شده است.

۲- روش میدانی که از طریق پرسشنامه عملی شد. گویه‌های پرسشنامه‌های این پژوهش شامل دو قسمت است: الف) گویه‌های عمومی: در سؤال‌های عمومی، هدف، کسب اطلاعات کلی و جمعیت شناختی پاسخگویان است. این قسمت شامل سؤالاتی مربوط به سن، سطح تحصیلات، سابقه کار بود.

ب) گویه‌های تخصصی: در سؤال‌های تخصصی، هدف، سنجش متغیرهای اصلی پژوهش می‌باشد.

ابزار

در پژوهش حاضر برای سنجش مهارت شغلی معلمان مدارس ابتدایی، از پرسشنامه ۳۹ گویه‌ای محقق ساخته مهارت شغلی استفاده شد. این پرسشنامه شامل سه مؤلفه مهارت شناختی (۱۴ گویه)، نگرشی-رفتاری (۹ گویه) و مدیریتی (۱۶ گویه) را می‌سنجد.

یادگیری الکترونیکی:

در پژوهش حاضر برای سنجش یادگیری الکترونیکی، از پرسشنامه ۲۵ گویه‌ای استاندارد یادگیری الکترونیکی واتکین و همکاران (۲۰۰۴)، استفاده شد. این پرسشنامه دارای شش مؤلفه‌ی مهارت‌ها و ارتباطات پیوسته (۹ گویه)، انگیزش (۳ گویه)، دسترسی به فناوری (۳ گویه)، توانایی یادگیری از طریق رسانه‌ها (۳ گویه)، گفتگوهای گروهی اینترنتی (۳ گویه) و مسائل مهم جهت موفقیت در یادگیری الکترونیکی (۴ گویه) است.

به منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری و محتوایی استفاده شد. در روایی ظاهری پرسشنامه‌ها قبل از توزیع توسط پژوهشگر، توسط چند نفر از اعضای نمونه و برخی از خبرگان دانشگاهی و سازمانی (سازمان آموزش و پرورش) مورد بررسی قرار گرفت. در روایی محتوایی، در قالب روش دلفی و با کمک فرم‌های CVI و CVR و به کمک ده نفر از خبرگان شامل اعضای مصاحبه‌شونده، خبرگان دانشگاهی، چند نفر از آزمودنی‌ها و... محتوای پرسشنامه از نظر سؤال‌های اضافی و یا اصلاح سؤال‌ها مورد بررسی قرار گرفت. همه این مراحل با کمک نرم‌افزار لیزرل انجام گرفت.

در این پژوهش، پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. مقادیر این دو ضریب برای همه سازه‌های پژوهش اگر بالای ۰/۷ به دست آمد نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به سؤال‌های پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون گروهی با استفاده از نرم‌افزار SPSS-21 و مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL-۷8.80 استفاده گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش، ابتدا اطلاعات جمعیت شناختی آزمودنی‌ها مورد بررسی قرار گرفت. از بین ۱۸۵ نفر شرکت‌کننده در پژوهش، میزان تحصیلات ۱۵٪ از آزمودنی‌ها کاردانی، ۵۹٪ کارشناسی، ۲۰٪ کارشناسی ارشد و ۶٪ سایر بود. ۲۸٪ از آزمودنی‌ها بین ۵ تا ۱۰ سال، ۲۱٪ بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۳۸٪ بین ۱۵ تا ۲۰ سال و ۱۳٪ بین ۲۰ تا ۲۵ سال سابقه تدریس

داشتند. ۸۵٪ از آزمودنی‌ها فارغ‌التحصیل دانشگاه تربیت معلم و ۱۵٪ فارغ‌التحصیل سایر دانشگاه‌ها بودند. در ابتدا لازم است با استفاده از شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و نمودار متغیرهای پژوهش (به تفکیک شاخص‌ها یا گویه‌های پژوهش) مورد توصیف قرار می‌گیرد.

جدول ۱. مشخصه‌های آماری متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
یادگیری الکترونیکی	ارتباطات پیوسته	۳.۰۶	۰.۷۴	-۰.۰۲	۰.۷۱
	انگیزش	۳.۰۴	۰.۸۶	۰.۰۶	-۰.۱۵
	دسترسی به فناوری‌ها	۲.۹۷	۰.۸۷	۰.۰۵	-۰.۱۲
	توانایی یادگیری از طریق رسانه‌ها	۳.۱۹	۰.۸۲	-۰.۱۹	۰.۲۷
	گفت‌وگوهای اینترنتی	۳.۳۴	۰.۸۱	-۰.۲۳	۰.۴۱
	مسائل مهم جهت موفقیت در...	۳.۳۴	۰.۷۵	-۰.۱۰	-۰.۰۶
یادگیری الکترونیکی					
توسعه دانش	تسهیم دانش	۳.۲۵	۰.۷۵	-۰.۲۳	۰.۱۹
	بهره‌برداری از دانش	۳.۴۶	۰.۷۴	-۰.۳۷	۰.۳۰
	درونی سازی دانش	۳.۴۱	۰.۷۲	-۰.۳۵	۰.۱۳
مهارت‌های شغلی					
		۳.۲۳	۰.۷۰	-۰.۰۸	۰.۶۷

اطلاعات جدول ۱ نشان می‌دهد میانگین کل «یادگیری الکترونیکی» آزمودنی‌ها ۳.۱۶ با انحراف معیار ۰.۷۳ می‌باشد. همچنین، میانگین کل و انحراف معیار «مهارت‌های شغلی» آزمودنی‌ها نیز به ترتیب برابر و ۳.۲۳ و ۰.۷۰ است. با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی که در بازه‌ی معقولی برای حدس بر نرمال بودن داده‌ها قرار دارند، می‌توان فرض نرمال بودن

داده‌ها را مطرح کرده و پذیرفت. پس از بررسی نرمال بودن داده‌ها، رابطه (همبستگی) بین متغیرهای یادگیری الکترونیکی و مهارت‌های شغلی را مورد ارزیابی قرار گرفت؛ بنابراین، از آزمون همبستگی استفاده کرده و نتایج آن را در ماتریس زیر آورده شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

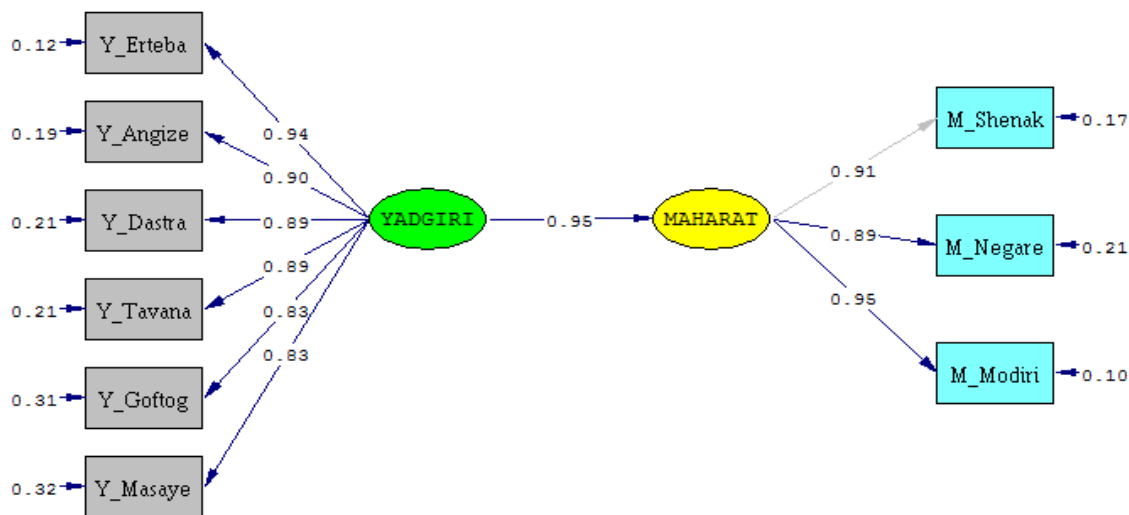
متغیر	مهارت‌های شغلی
یادگیری الکترونیکی	۰.۸۹۵**
سطح معناداری	۰.۰۰۰

همان‌طور که از ماتریس جدول ۱ مشخص است، علامت ** نشان‌دهنده‌ی وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح ۰.۰۱ را نشان می‌دهد؛ یعنی، بین یادگیری الکترونیکی با مهارت‌های شغلی رابطه مستقیم وجود دارد. در این بخش فرضیه‌ی پژوهش با استفاده از مدل معادلات ساختاری مورد آزمون قرار می‌گیرد.

فرضیه اصلی یادگیری الکترونیکی بر بهبود مهارت‌های شغلی معلمان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان خمینی‌شهر استان اصفهان تأثیر دارد. در این بخش، به منظور بررسی تأثیرگذاری متغیر «یادگیری الکترونیکی» بر «مهارت‌های شغلی» در یک مدل، از مدل

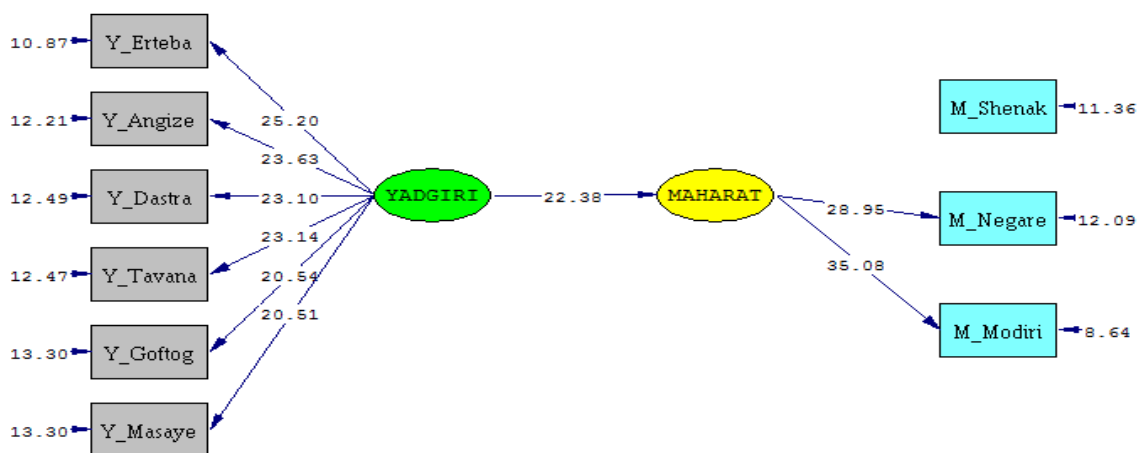
معادلات ساختاری تأییدی استفاده می‌شود. بدین منظور، پس از رسم ساختار، اضافه نمودن قیود مدل و انتخاب روش ماکسیمم درست‌نمایی، مدل اجرا شده و نمودار مسیر برازش

شکل‌های زیر به‌دست آمد.

Chi-Square=54.44, df=26, P-value=0.05681, RMSEA=0.050

شکل ۱. ضرایب مسیر و بارهای عاملی مدل فرضیه فرعی دوم

Chi-Square=54.44, df=26, P-value=0.05681, RMSEA=0.050

شکل ۲. ضرایب معناداری مدل فرضیه فرعی دوم

دارند؛ بنابراین، با اطمینان می‌توان دریافت محقق در مورد این شاخص‌ها به برازش نسبتاً کاملی دست یافته است.

با توجه به معیارهای χ^2 -دو و RMSEA این مدل برازش مناسبی به داده‌ها ارائه می‌کند. در جدول ۲، مهم‌ترین و متداول‌ترین شاخص‌های برازش آورده شده است. همان‌گونه که در جدول ۲ دیده می‌شود، همگی شاخص‌ها کفایت آماری

جدول ۳. گزیده‌ای از شاخص‌های برازش مهم مدل ترسیمی

شاخص	نام شاخص	اختصار	مقدار	برازش قابل قبول
------	----------	--------	-------	-----------------

شاخص‌های برازش مطلق	سطح تحت پوشش (کای اسکوئر)	-	۵۴.۴۴
شاخص نیکویی برازش	GFI	۰.۹۳	بزرگ‌تر از ۰.۹
شاخص‌های تطبیقی	برازش شاخص نیکویی برازش اصلاح‌شده	AGFI	۰.۹۱
	شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰.۹۹
شاخص‌های مقتصد	برازش ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰.۰۵۲
			کمتر از ۰.۱

«یادگیری الکترونیکی» بر «مهارت‌های شغلی» پذیرفته می‌شود. در جدول، نتایج بالا به صورت خلاصه آورده شده است.

بنابراین، با توجه به شکل‌های بالا چنین استنباط می‌شود که یادگیری الکترونیکی، همبستگی مثبت با مهارت‌های شغلی دارد. آنگاه، می‌توان چنین نتیجه گرفت که فرضیه تأثیرگذاری

جدول ۴. خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های فرعی دوم

مسیر	ضریب مسیر	مقدار t	نتیجه
یادگیری الکترونیکی ← مهارت‌های شغلی	۰.۹۵	۲۲.۳۸	تایید شد

نتیجه‌گیری و بحث

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان دادند که یادگیری الکترونیکی، همبستگی مثبت با مهارت شغلی دارد. می‌توان چنین نتیجه گرفت که فرضیه تأثیرگذاری «یادگیری الکترونیکی» بر مهارت شغلی پذیرفته می‌شود. به عبارتی دیگر، بر اساس نتایج پژوهش، یادگیری الکترونیکی بر مهارت‌های شغلی معلمان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان خمینی‌شهر استان اصفهان تأثیر دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان عنوان کرد که یادگیری الکترونیکی با ایجاد سازوکارهای لازم به بهسازی امور معلمان و دانش‌آموزان می‌انجامد. یادگیری الکترونیکی و اصول آن باعث می‌شود تا معلمان از پیشینه دانشی خود و دانش‌آموزان آگاهی پیدا کنند و بتوانند در جهات پرورش آن گام بردارند. زمانی که اساس کار مجازی و الکترونیکی باشد، امکان دسترسی به منابع دانشی و اطلاعاتی توسط معلمان بیشتر می‌گردد و معلمان در این زمینه آگاهی بیشتری کسب می‌کنند. همچنین معلمان با استفاده از زیرساخت‌های الکترونیکی، زمان بیشتری برای روزآمدسازی دانش خود و توانایی تطبیق، قضاوت دانش خود با یافته‌ها، عقاید و تئوری‌های جدید دارند. از طرف دیگر، در این پژوهش، به فرضیه دوم، مبنی بر تأثیرگذاری یادگیری الکترونیکی بر مهارت شغلی نیز پرداخته شد و عنوان شد که یادگیری الکترونیکی بر ارتقای مهارت‌های شغلی معلمان نیز تأثیر می‌گذارد. معلمانی که از مهارت شغلی برخوردارند، در واقع،

کسانی هستند که در تمام زمینه‌های آموزشی از توانایی لازم برای آموزش افراد برخوردار می‌باشند. این مهارت‌ها، مجموعه شناخت‌ها، گرایش‌ها و مهارت‌هایی است که معلم با کسب آن‌ها به پرورش جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی و معنوی فراگیران کمک می‌کند و این مهارت‌ها در سه حیطه شناختی، عاطفی و عملکردی طبقه‌بندی می‌شوند (ملایی نژاد، ۱۳۹۱). داشتن مهارت شغلی در بین معلمان موجب ارتقای سطح آموزش و رفتار اجتماعی دانش‌آموزان شده و می‌تواند در نهایت به جامعه‌ای آرمانی بینجامد. برای کسب این مهارت، معلمان به توسعه دانش نیازمندند ایشان باید از دانش روز آگاهی داشته باشند و بتوانند آن را به شیوه‌های درست به دانش‌آموزان انتقال دهند. به‌طور کلی، به‌کارگیری سیستم توسعه دانش و توسعه آن، یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت معلمان در شرایط رقابتی و عصر دانایی است. در واقع، استقرار توسعه دانش در سازمان و برنامه‌ریزی برای توسعه آن در بین معلمان، بخشی از راهبرد سازمان و اصلی بی‌بدیل در پایه‌ریزی آموزش و پرورش می‌باشد. در راستای یافته حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش، گابالالا و بوکووچ (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان داده‌اند که یادگیری الکترونیک به ارتقای شغلی افراد کمک می‌کند، ضمن اینکه آموزش الکترونیک باید بر اساس مقوله‌های یادگیری برقرار شود. مارتینز و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان دادند که نوآوری در یادگیری الکترونیکی اجتماعی-تکنیکال بر ارتقای مهارت‌های شغلی

حرفه‌ای بر عملکرد شغلی آموزش گران هنرستان‌های کشاورزی استان‌های شمال غرب کشور. مدیریت آموزش کشاورزی، ۹ (۴۱) ۱۳۰-۱۴۶.

عباسی، مریم، بصیری، ایرج و آزادی، فاطمه. (۱۳۹۷). نقش کاربرد محتوای الکترونیکی در تسهیل، تسریع و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان مدارس ابتدایی. پوشش در آموزش علوم انسانی، ۴ (۱۳) ۱-۱۱.

کریمیان، زهرا. (۱۳۹۹). تأثیر مدرسه تابستانی یادگیری الکترونیکی با رویکرد ترکیبی بر دانش، مهارت و نگرش دانشجویان شرکت کننده. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۱۲ (۲) ۳۹-۴۹.

محمدی مهر، مژگان، ملکی، حسن، عباس پور، عباس و خوشدل، علیرضا، (۱۳۹۰). جستاری بر شایستگی‌های موردنیاز یادگیری مادام‌العمر در دانشجویان پزشکی عمومی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱ (۸) ۹۱۶-۹۰۳.

ملایی نژاد، اعظم (۱۳۹۱). صلاحیت‌های حرفه‌ای مطلوب دانشجو معلمان دوره آموزش ابتدایی. نوآوری‌های آموزشی، ۱۱ (۴۴) ۶۲-۳۳.

Affouneh, S. Salha, S. Burgos, D. Khlaif, Z. N. Saifi, A.G. Mater, N & Odeh, A. (2020). Factors that foster and deter STEM professional development among teachers. *Science Education*, 104 (5) 857-872.

Bay, D.N. (2020). Investigation of the relationship between self-efficacy beliefs and classroom management skills of pre-school teachers. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12 (4) 335-348.

Blaskova, M. Blasko, R. Matuska, E & Rosak-Szyrocka, J. (2015). Development of Key Competencies of University Teachers and Managers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 182, 187-196.

Calderon-Mafud, J.L & Pando-Moreno, M. (2018). Role of Authentic Leadership in Organizational Socialization and Work Engagement among Workers. *Psychology*,

9 (01) 46.

Da'as, R.A. (2021). School principals' skills and teacher absenteeism during Israeli educational reform: exploring the mediating role of participation in decision-making, trust and job

در بزرگ‌سالان تأثیر دارد. عباسی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی نشان دادند که یادگیری با استفاده از رایانه انگیزهی دانش‌آموزان برای مشارکت در تدریس را افزایش می‌دهد و این موضوع سبب اثربخش شدن تدریس خواهد شد و مشارکت فعال دانش‌آموز مستلزم تسهیل یادگیری توسط معلم میشود که این فرایند با استفاده از محتوای الکترونیکی به‌صورت قابل توجهی امکانپذیر است. با درگیر شدن دانش‌آموزان در فرایند یاددهی-یادگیری و فعال شدن آن‌ها و همچنین درگیر شدن کانال‌های یادگیری به کمک محتوای الکترونیک، یادگیری ساده‌تر و مفهوم درس قابل‌فهم می‌شود و دانش‌آموزان از درس خسته نمی‌شوند و جذابیت کلاس برای آن‌ها مؤثر واقع می‌شود همین موضوع سبب سرعت بخشیدن به یادگیری نیز می‌شود و معلم میتواند در مدت زمان مناسب یادگیری دانش‌آموزان خود را تسریع و تثبیت کند.

پیشنهادات پژوهشی

نتایج پژوهش نشان داد که یادگیری الکترونیکی بر مهارت شغلی معلمان تأثیر دارد بر این اساس پیشنهاداتی ارائه می‌گردد:

- مهارت‌های تشریح‌مسابی و ارتباط با دانش‌آموزان در بین معلمان مورد ارزیابی قرار گیرد.
- مهارت‌های حرفه‌ای معلمان در ابتدا و انتهای هر ترم تحصیلی مورد ارزشیابی قرار گیرد.
- در فضای الکترونیکی، بستری برای مشاوره و گفت‌وگوی همکاران معلم ایجاد و امکان ارتباط ایشان برای ارتقای مهارت‌های خویش فراهم گردد.
- توانایی تحلیل، ارزیابی و بازتابی فعالیت‌های خود و تقویت اثربخشی آن در بین معلمان در فضای الکترونیکی مورد سنجش قرار گیرد.

منابع

ساعدی، نرگس و سعدی پور، اسماعیل. (۱۳۹۶). تأثیر یادگیری الکترونیکی بر مهارت‌های ارتباطی دانشجویان. *فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۷ (۴) ۱۱۱-۱۲۹.

صفا، لیلا و آذر نژاد، کریم. (۱۳۹۶). تأثیر مؤلفه‌های صلاحیت *satisfaction. Journal of Educational Change*, 22, 53-84.

GABELAIA, I & Bucovetchi, O. (2020). The relevance of corporate e-learning/e-training for job development: crafting culture and evolving yourself. *eLearning*

- & *Software for Education*, 1.
- Martínez-Cerdá, J.F. Torrent-Sellens, J & González-González, I. (2020). Socio-technical e-learning innovation and ways of learning in the ICT-space-time continuum to improve the employability skills of adults. *Computers in Human Behavior*, 107, 105753.
- Mayer, R.E. (2020). Searching for the role of emotions in e-learning. *Learning and Instruction*, 70, 101213.
- Naim, A. Hussain, M.R. Naveed, Q.N. Ahmad, N. Qamar, S. Khan, N & Hweij, T.A. (2019, April). Ensuring interoperability of e-learning and quality development in education. In 2019 IEEE Jordan International Joint Conference on Electrical Engineering and Information Technology (JEEIT) (pp. 736-741). IEEE.
- Papay, J.P. Taylor, E.S. Tyler, J.H & Laski, M.E. (2020). Learning job skills from colleagues at work: Evidence from a field experiment using teacher performance data. *American Economic Journal: Economic Policy*, 12(1), 359-88.
- Turdieva, N.S. (2021). Didactic conditions for the formation of attitudes toward education as a value among primary school pupils. *Middle European Scientific Bulletin*, 10.

COPYRIGHTS

© 2021 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)